

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาโครงการเฉพาะส่วนบุคคลเรื่อง ทักษะของนิสิต-นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบความคิดในการศึกษาได้ดังนี้ คือ

1. แนวคิดด้านพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
2. แนวคิดด้านประชากรศาสตร์
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและพฤติกรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดด้านพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

คำว่า “นิวเคลียร์” เป็นคำคุณศัพท์ของคำว่า “นิวเคลียส” หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียส เช่น

พลังงานนิวเคลียร์ หมายถึง พลังงานที่มีต้นกำเนิดมาจากการเปลี่ยนแปลงในนิวเคลียสของอะตอมธาตุ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พลังงานปรมาณู¹

ปรมาณู คือ ส่วนที่เล็กที่สุดของสสารที่ยังคงคุณสมบัติของธาตุอยู่ได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อะตอม” มีสองส่วนคือส่วนแกนกลางและส่วนโดยรอบ ส่วนแกนกลางของอะตอมเรียกว่า นิวเคลียส เป็นส่วนที่มีมวลสารและอยู่ตรงกลางใจกลางของอะตอม ประกอบไปด้วยอนุภาคโปรตอนและนิวตรอนเป็นส่วนสำคัญของการเกิดพลังงานปรมาณู หากมีแรงกระทำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในนิวเคลียส เรียกว่า ปฏิกิริยานิวเคลียร์

¹ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ, “พลังงานเพื่อการสร้างสรรค์,” ใน รายงานประจำปี 2547-2548 (กรุงเทพมหานคร: งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, 2549), น. 6.

ปฏิกิริยานิวเคลียร์แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ ปฏิกิริยาฟิชชัน เกิดจากการแตกตัวของโปรตอนและนิวตรอนที่เกาะกันอยู่เป็นนิวเคลียส ซึ่งนักวิทยาศาสตร์อาศัยหลักการดังกล่าว มาใช้ในการผลิตพลังงานนิวเคลียร์ เพื่อใช้ประโยชน์หลากหลาย ทั้งการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น และปฏิกิริยาฟิวชัน เกิดจากการแตกตัวของไฮโดรเจน ซึ่งเป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นบนดวงอาทิตย์²

โดยสิ่งที่เหมือนกันของปฏิกิริยานิวเคลียร์ทั้ง 2 แบบนี้ก็คือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในนิวเคลียสแล้ว จะเกิดการปลดปล่อยพลังงานปริมาณมหาศาลออกมา อาทิ พลังงานความร้อน รังสี หรืออนุภาคชนิดต่าง ๆ ดังนั้น การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ประโยชน์ นั้นก็หมายถึง การนำพลังงานรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกปลดปล่อยออกมาใช้นั่นเอง

โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หมายถึง โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนชนิดหนึ่ง มีหลักการทำงาน คล้ายคลึงกับโรงไฟฟ้าที่ใช้น้ำมัน ถ่านหินและก๊าซธรรมชาติ เป็นเชื้อเพลิง โดยมีต้นกำเนิดพลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์แบบฟิชชัน เป็นขบวนการผลิตไฟฟ้าที่สะอาดไม่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่สิ่งแวดล้อม³

พลังงานนิวเคลียร์ เป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบจากการทดลองและเกิดจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ ซึ่งในทางวิชาการ หมายถึง พลังงานไม่ว่าในลักษณะใด ซึ่งเกิดจากการแปลงนิวเคลียสของอะตอมให้เป็นสารกัมมันตรังสี การแยกนิวเคลียสของธาตุหนักด้วยอนุภาค และการรวมตัวเข้าด้วยกันของนิวเคลียสของธาตุเบา โดยทั่วไปสามารถใช้แทนกันได้ว่า พลังงานปรมาณู ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงพลังงานรังสีเอกซ์ ที่เกิดขึ้นนอกนิวเคลียสของอะตอมด้วย ทั้งนี้ อาจแบ่งประเภทของพลังงานนิวเคลียร์ได้ 3 ประเภท ตามลักษณะการปลดปล่อยพลังงาน กล่าวคือ⁴

1. พลังงานนิวเคลียร์ที่ปลดปล่อยแบบเฉียบพลันซึ่งควบคุมไม่ได้ เช่น พลังงานปรมาณู หรือระเบิดไฮโดรเจน และหวัรบนิวเคลียร์แบบต่าง ๆ ซึ่งก่อนการจุดชนวนระเบิด มนุษย์สามารถควบคุมชุดระเบิดนั้นได้ แต่เมื่อจุดชนวนให้เกิดปฏิกิริยาแล้ว จะอยู่นอกเหนืออำนาจบังคับของมนุษย์โดยสิ้นเชิง

² เรื่องเดียวกัน, น. 5.

³ สำนักกำกับดูแลความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ, โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ (กรุงเทพมหานคร: งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, 2550), น. 3.

⁴ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ, “พลังงานเพื่อการสร้างสรรค์,” ใน รายงานประจำปี 2547-2548 (กรุงเทพมหานคร: งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, 2549), น. 7.

2. พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ซึ่งควบคุมได้ ได้แก่ ปฏิกิริยาห่วงโซ่ของไอโซโทป ยูเรเนียม -235 และของไอโซโทปที่แตกตัวได้อีก 2 ชนิด คือ ยูเรเนียม -233 และพลูโตเนียม -239 สามารถพัฒนามาใช้ในเชิงพาณิชย์ และการบริการสาธารณสุขได้ เช่น

เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู คือ อุปกรณ์ผลิตนิวตรอนขนาดใหญ่ โดยอาศัยการเกิดปฏิกิริยาฟิชชันที่สามารถควบคุมและรักษาสถานภาพไว้ได้ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่มีศักยภาพสูงกว่าพลังงานจากธรรมชาติ เช่น ลม น้ำ แสงแดด และซากฟอสซิล

เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัยใช้ประโยชน์ในการศึกษาด้านนิวเคลียร์ฟิสิกส์ ใช้ผลิตนิวตรอน ฯลฯ

เครื่องเร่งอนุภาค เป็นเครื่องเร่งความเร็วและพลังงานจลน์ของอนุภาคที่มีประจุไฟฟ้า โดยใช้แรงแม่เหล็กและ/หรือแรงไฟฟ้า ใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง ขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องและระดับพลังงาน พลังงานจากการเกิดปฏิกิริยานิวเคลียร์เหล่านี้มนุษย์สามารถควบคุม เปิด-ปิดเครื่องเร่งอนุภาคได้

3. พลังงานนิวเคลียร์จากไอโซโทปกัมมันตรังสี ซึ่งมีโครงสร้างปรมาณูไม่คงตัวและสลายตัวโดยการปลดปล่อยพลังงานส่วนเกินออกมาในรูปของรังสีรูปใดรูปหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งรูปพร้อม ๆ กัน ใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น ด้านการแพทย์

กระแสโรงไฟฟ้านิวเคลียร์พลังงานทางเลือก

การผลิตกระแสไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงถ่านหิน น้ำมัน มีข้อจำกัดในเรื่องของราคาน้ำมันที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล แต่การใช้พลังงานนิวเคลียร์มาเป็นแหล่งพลังงานผลิตไฟฟ้า จะทำให้ข้อจำกัดนี้หมดไป เพราะกระบวนการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์เป็นกระบวนการที่สะอาด ไม่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่สิ่งแวดล้อม และเมื่อพิจารณาจากปริมาณแหล่งเชื้อเพลิง ที่มีอยู่พบว่า พลังงานนิวเคลียร์มีเหลือใช้อยู่มากที่สุดและมีโอกาสขยายตัวได้มากกว่าพลังงานประเภทอื่น จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่อง เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูที่ควบคุมได้ในประมาณปี 2495 โดยใช้น้ำเป็นเครื่องระบายความร้อน ผลิตไอน้ำเพื่อหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

ปัจจุบันนี้ทั่วโลกมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กว่า 440 แห่ง มีปริมาณการใช้ถึงหนึ่งในสามของการผลิตกระแสไฟฟ้าทั่วโลก ประเทศที่มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

การใช้พลังงานนิวเคลียร์ ถือว่ามีความปลอดภัยสูงสุด เมื่อเทียบกับพลังงานอื่น สำหรับระยะเวลากว่า 50 ปีของการกำเนิดโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มีอุบัติเหตุจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ส่งผลต่อชีวิตมนุษย์น้อยกว่าอุบัติเหตุบนท้องถนนหลายเท่า นอกจากนี้ พลังงานนิวเคลียร์ยังเป็นพลังงานสะอาดที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก เมื่อเทียบกับพลังงานจากฟอสซิล เช่น ถ่านหิน ปิโตรเลียมซึ่งเป็นพลังงานที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ และเป็นสาเหตุประการหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกในปัจจุบัน⁵

ในการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนิสิต-นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” ผู้ศึกษาจะวัดเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจโดยสังเขปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ และระบบการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่านั้น เนื่องจากความรู้และความเข้าใจดังกล่าวเป็นความรู้ ความเข้าใจในระดับพื้นฐาน ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย สามารถรับทราบหรือรับรู้ได้จากการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยผู้ศึกษาจะนำสาระสำคัญของความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว มาเป็นข้อคำถามวัดความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย

แนวคิดด้านประชากรศาสตร์ (Demographic Approach)

แนวคิดด้านประชากรศาสตร์นี้ เป็นแนวทฤษฎีที่เชื่อในหลักการของความเป็นเหตุผลการกล่าวคือ เชื่อว่าคนเราทำพฤติกรรมต่าง ๆ ตามแรงผลักดันจากภายนอก (Exogenous Factors) และพฤติกรรมโดยส่วนใหญ่ของเราจะเป็นไปตามแบบฉบับที่สังคมวางไว้ เช่น คนรุ่นไหนควรจะทำพฤติกรรมอย่างไร และสังคมทั่ว ๆ ไปมักจะกำหนดให้บุคคลที่มีคุณสมบัติประชากรแตกต่างกันมีแบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการใช้สื่อและรับสารซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งก็เป็นไปตามหลักการดังกล่าว⁶

⁵ เรื่องเดียวกัน, น. 12.

⁶ กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2541), น. 302.

ทั้งนี้ ในการศึกษาผู้รับสาร อธิบายว่า แนวคิดด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ทำให้แต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความเชื่อ ความคิด ความชอบและทัศนคติ โดยความพึงพอใจในของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป⁷ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเลือกรับสารและตีความ รวมทั้งการตอบสนอง ผู้ส่งสารควรใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ในการออกแบบและการใส่รหัสต่าง ๆ ที่ต้องการจะสื่อสารลงไปในสาร⁸

ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะทางประชากรศาสตร์เฉพาะบุคคล เช่น เป็นผู้รับสารชาย และผู้รับสารหญิง โดยที่ความแตกต่างทางประชากรศาสตร์นี้จะมีอิทธิพลต่อการสื่อสารได้ ลักษณะทางประชากรศาสตร์นี้คือ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม⁹

1. เพศ (Sex) มีการวิจัยหลายชิ้นที่พิสูจน์ว่า คุณลักษณะบางอย่างนั้น ชายและหญิงต่างกัน เช่น พฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของชายหญิงที่มีความต่างกัน เช่นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์โทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่น พบว่าเด็กวัยรุ่นชายสนใจภาพยนตร์สงครามและจารกรรมมากที่สุด ขณะที่เด็กวัยรุ่นหญิงสนใจภาพยนตร์วิทยาศาสตร์ก้าวหน้ามากที่สุด¹⁰ และจากการวิจัยเรื่อง “The Effect of the Use of Male and Female Radio News Announcers on the Comprehension and Credibility of the News”¹¹ พบว่า ผู้อ่านข่าวชายและหญิงมีผลต่อการจำข่าว และความเชื่อถือของผู้ฟังชายและหญิงด้วย

จากผลงานวิจัยหลายชิ้นได้แสดงให้เห็นว่าผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาท

⁷ Melvin L. Defleur and Dennis E., Understanding Mass Communication (Boston: Houghton Mifflin Company, 1988), p. 502.

⁸ Ibid., p. 257.

⁹ พรทิพย์ วรภิจโกคาทร, หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่1-8, พิมพ์ครั้งที่ 19 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544), น. 312.

¹⁰ ปฏิพันธ์ กระแสอินทร์, “อิทธิพลของภาพยนตร์โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509), น. บทคัดย่อ.

¹¹ Pornthip Pimolsindh, “The Effect of the Use of Male and Female Radio News Announcers on the Comprehension and Credibility of the News,” (Master Thesis, Eastern New Mexico University, 1974), p. 1.

และกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม ถูกชักจูงใจและเปลี่ยนทัศนคติได้ง่ายกว่าผู้ชาย นอกจากนั้นผู้ชายยังใช้เหตุผล และจดจำข่าวสารได้มากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงยังถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าผู้ชายและเมื่อมีความผิดพลาดเกิดผู้หญิงมักจะโทษตนเอง แต่ผู้ชายมักจะโทษคนอื่นหรืออุปสรรคอื่น ๆ ไม่โทษตนเอง

12

2. อายุ (Age) การที่จะสอนผู้ที่อายุต่างกันให้เชื่อฟังหรือเปลี่ยนทัศนคติหรือเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น มีความยากง่ายต่างกัน ยิ่งมีอายุมากการที่จะสอนให้เชื่อฟังหรือเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมก็ยิ่งยากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เป็นจริงตั้งแต่การวิจัยสมัยแรกแล้ว โดย ซี เมเปิล (C. Maple)¹³ และ ไอ แอล เจนิส และ ดี ไรท์ (I. L. Janis and D. Rife)¹⁴ ได้ทำการวิจัยและให้ผลสรุปว่า การชักจูงจิตใจหรือโน้มน้าวจิตใจของคนจะยากขึ้นตามอายุของผลที่เพิ่มขึ้น

ยิ่งไปกว่านี้ยังมีการศึกษาพบว่า คนหนุ่มสาวนั้นจะเป็นผู้ที่ยึดถืออุดมการณ์ (Idealistic) มองโลกในแง่ดี (Optimistic) และจิตใจที่มั่นคง (Flexible) มากกว่าคนแก่ ในขณะที่คนแก่นั้นจะมีความเป็นคนหัวรั้น (Pragmatic) และมีความระมัดระวัง (Caution) สูงกว่าคนหนุ่มสาว¹⁵

อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อนกว่าและมองโลกในแง่ดีกว่าคนที่มีอายุมาก ซึ่งมักจะเป็นคนที่ยึดถือการปฏิบัติมากกว่า (More pragmatic) ระมัดระวังและมองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่มีอายุน้อย ประสบการณ์ของคนที่มีอายุ

¹² William D. Brooks, Speech Communication (Dubuque, Iowa: WM. C. Brown Company Publishers, 1971), p. 214, อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2526), น. 106-107.

¹³ Maple C., "The Comparative Susceptibility of Three Age Levels to Suggestion of Group Versus Expert Opinion," Journal of Social Psychology 4 (1933):176-187.

¹⁴ Janis I. L., and Rife D., "Persuasibility and Emotional Disorder," Personallity and Persuasibility (New Taren: Yale University Press, 1959), pp. 121-137.

¹⁵ Burgoon M. and Ruffner M., Human Communication (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1978), pp. 57-68.

ต่างกันทำให้ทัศนคติและความนึกคิดของคนต่างรุ่นต่างวัยไม่เหมือนกัน นอกจากความแตกต่างในเรื่องความคิดแล้ว อายุเป็นสิ่งที่กำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย โดยพบว่าคนที่มีอายุมากขึ้นโอกาสที่จะเปลี่ยนหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็แตกต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ มากกว่าเพื่อความบันเทิง¹⁶

3. การศึกษา (Education) เป็นตัวแปรที่สำคัญมาก ต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้รับสาร ซึ่งอาจพบได้ตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้ก็จะต้องมีการศึกษาระดับหนึ่ง การมีความรู้ความเข้าใจคำศัพท์หรือคำพูด บางประโยคก็อาจต้องการความรู้ อีกระดับหนึ่งเช่นเดียวกัน สาขาวิชาที่จบมากก็มีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ความเข้าใจหรือความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่างกัน มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่องที่ได้ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาของผู้รับสารนั้นทำให้ผู้รับสารมีพฤติกรรมการสื่อสารแตกต่างกันออกไป เช่น บุคคลที่ยังมีการศึกษาสูงก็จะมีความสนใจในเรื่องข่าวสารกว้างขวางแต่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ จะต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอที่จะเชื่อ หรือผู้มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การศึกษาหรือความรู้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารคนที่ได้รับการศึกษาต่างกันในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกันย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ คนที่มีการศึกษาสูง หรือมีความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะมีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์ยาก และมีความเข้าใจในตัวสารที่ดี แต่มักจะไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ สารที่ไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอจะถูกโต้แย้งจากคนเหล่านี้¹⁷

4. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม จากการศึกษาพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งประกอบด้วย อาชีพ รายได้ และภูมิหลังของครอบครัว มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสาร เพราะคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน จะมีวัฒนธรรม ประสพการณ์ ทัศนคติ และเป้าหมายที่ต่างกัน คนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่ต่างกัน ย่อมมีความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ต่างกัน ทำให้การรับรู้ข่าวสารมีความต่างกัน

¹⁶ ประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์, น. 105-107.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, น. 109-110.

แนวคิดนี้ มีหลักการที่คล้าย ๆ กับทฤษฎีความไม่สอดคล้องทางความคิด และทฤษฎีความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล ที่พยายามชี้ว่า คุณสมบัติด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้มีผลต่อการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาในด้านความคิดเห็น และการยอมรับต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือสิ่งใดก็ตามที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้เลือกตัวแปรทางประชากรศาสตร์ที่จะนำมาศึกษา คือ อายุ เพศ สถาบัน สาขาวิชา ชั้นปี มาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ อันนำไปสู่การยอมรับหรือไม่ยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารและการเลือกสรรข่าวสารของบุคคลโดยทั่วไป จะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อม ความต้องการหรือความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งในการเปิดรับข่าวสาร บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่ง มีการเลือกรับรู้นั้นเกิดจากคุณสมบัติของผู้รับสารในด้านต่าง ๆ ได้แก่¹⁸

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร การเลือกรับรู้ตามทัศนคติ และประสบการณ์เดิมของตน

2. องค์ประกอบด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ การศึกษา ตลอดจนสภาพสังคม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับผู้รับสาร หมายถึง นิสิต-นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในเรื่องการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสารที่ตรงกับความต้องการที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล ผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกสรรข่าวสารประกอบด้วย

กระบวนการเลือกสรรข่าวสารประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้¹⁹

¹⁸ สุภารัตน์ วะภาคย์, “ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของข้าราชการรัฐสภา,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2545), น. 19-20.

¹⁹ พีระ จิระโสภณ, “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน,” ใน หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 11 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิธีราช, 2537), น. 20.

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention)

หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง เช่น การเลือกเปิดรับข่าวสารจากวิทยุหรือโทรทัศน์ เป็นต้น การเลือกเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทศนคติและประสบการณ์เดิม รวมถึงความต้องการข่าวสารที่ผู้รับสารสนใจ โดยหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิดเดิมของตนเอง

ส่วนของความต้องการข่าวสารของผู้รับสาร ผู้รับสารนั้นจะเป็นผู้รับข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อความบันเทิง และเพื่อการตัดสินใจ แต่ในวัตถุประสงค์ดังกล่าวยังจำแนกข่าวสารเป็นเรื่องต่าง ๆ ได้อีกมาก ในปัจจุบันมีผู้ส่งสารในเรื่องเดียวกันจำนวนมาก โอกาสที่ผู้รับสารจะรับข่าวสารได้หมดเป็นเรื่องยาก ดังนั้น จึงต้องเข้าใจในความต้องการข่าวสารของผู้รับสาร ซึ่งโดยปกติจะมีอยู่ 4 อย่าง คือ²⁰

1) ความต้องการข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตน (Utilization) ผู้รับสารจะเปิดรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ เช่น ฟังเพลงเพื่อความบันเทิง อ่านข่าวที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ฟังข่าวกีฬาที่ตนเองชื่นชอบ เป็นต้น

2) ความต้องการข่าวสารที่สอดคล้องกัน (Consistency) กับค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ ผู้รับสารมักจะเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติของตน ข่าวสารใดที่ไม่สอดคล้องมักจะไม่ได้ได้รับความสนใจหรือได้รับการปฏิเสธจากผู้รับสาร

3) ความต้องการข่าวสารที่สะดวกในการได้มา (Availability) ผู้รับสารนั้นจะมีข้อจำกัดในการเปิดรับสาร ถึงแม้ว่าข่าวสารจะเป็นข่าวสารที่ให้ประโยชน์และสอดคล้องกับตัวเอง แต่ถ้าข่าวสารนั้นได้รับมาด้วยความยากลำบาก หรือไม่สะดวกผู้รับสารก็อาจไม่เปิดรับข่าวสารนั้นได้

4) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เป็นความต้องการที่อยากรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

²⁰ พรทิพย์ พิมลสินธุ์. “ความสำคัญของผู้รับสาร,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2529), น. 290-291 อ้างถึงใน มนตรี ชาญสูงเนิน. “การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการสาขารณาคาร์ในห้างสรรพสินค้า ศึกษาเฉพาะกรณี ธนาคารเอเซีย จำกัด (มหาชน) สาขาท็อปส์ ราชบุรี,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 17-19.

นอกจากนี้ เดอ เฟลอร์ (De Fleur) อธิบายว่า พฤติกรรมการเลือกเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันเกิดจากความแตกต่างกันระหว่างบุคคลซึ่งผู้รับสารแต่ละคนมีความแตกต่างกันในทางจิตวิทยา เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารหรือตีความหมายของข่าวสารแตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างเรื่องบุคลิกภาพ สภาพทางจิตวิทยาที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่แตกต่างกัน ²¹

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เมื่อผู้รับสารเลือกเปิดข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง ก็จะเลือกตีความหมายตามความเข้าใจหรือจากประสบการณ์ ความเชื่อและทัศนคติเดิมของตนเอง ผู้รับสารแต่ละคนจะตีความหมายข่าวสารที่ได้รับขึ้นเดียวกันไม่ตรงกัน เช่น การให้ข่าวสารเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ บางคนรับรู้และตีความว่าพลังงานนิวเคลียร์จะเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ในการผลิตไฟฟ้า และสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศไทย แต่บางคนอาจรับรู้และตีความว่าประเทศไทยยังไม่มีควมจำเป็นที่จะต้องนำพลังงานนิวเคลียร์มาผลิตกระแสไฟฟ้า เพราะเรามีแหล่งพลังงานผลิตไฟฟ้าเพียงพออยู่แล้ว ซึ่งอาจจะเกิดจากประสบการณ์เดิมที่ได้เรียนรู้จากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิด เช่น เพื่อนฝูง

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นเหมือนเครื่องกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง ส่วนที่เหลือจะไม่สนใจที่จะจดจำ งานวิจัยของอัลพอร์ตและโพสท์ (Allport G. W. and Postman L.) ²² กล่าวถึงการถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งพบว่าผู้รับมักจะทำลายหรือบิดเบือนเรื่องราวต่อไปยังคนอื่น ๆ ไม่ครบถ้วนเหมือนที่รับมา ทั้งนี้เพราะแต่ละคนเลือกจดจำ เฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น ส่วนที่เหลือมักจะถูกลืม หรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อ ตัวอย่างที่เรามักจะพบในชีวิตประจำวันเสมอ เช่น การที่เราดูภาพยนตร์หรือรายการวิทยุ โทรทัศน์หรือฟังวิทยุกระจายเสียงหรืออ่านข่าวหนังสือพิมพ์แล้วนำไปบอกต่อกับผู้อื่น เขามักจะเลือกจดจำและนำไปเล่าเฉพาะที่เราสนใจหรือเราต้องการเท่านั้น หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือผู้รับสารอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยผู้เขียนหรือส่งสารได้อธิบายถึง

²¹ เรื่องเดียวกัน, น. 18.

²² พีระ จิระโสภณ. “การเลือกสรรและการแสวงหาข่าวสาร,” ใน หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 11 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529), น. 638 อ้างถึงใน ชณินทร สินวัต, “การศึกษาแนวโน้มนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539,) น. 52.

หลักการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และคุณประโยชน์อย่างละเอียด ผู้รับสารอาจจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจหรือต้องการเท่านั้น สำหรับรายละเอียดส่วนอื่นแม้จะมีความสำคัญก็อาจจะถูกปฏิเสธการรับรู้ เนื่องจากไม่ตรงกับความสนใจหรือต้องการของตน

แคลปเปอร์ (Klapper) อธิบายว่า จากอิทธิพลของกระบวนการเลือกเปิดรับสารตามปกติคนเรามักจะเปิดรับสื่อที่มีความสอดคล้องกับทัศนคติและความสนใจเดิม ในกรณีที่ต้องเปิดรับที่ไม่สอดคล้องคนเรามักจะหลีกเลี่ยงที่จะรับรู้และเข้าใจ หรืออาจตีความให้สอดคล้องกับมุมมองเดิมของตนเองหรือลืมนั่นเสีย²³

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นว่า ผู้รับสารมีการเลือกเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติของตน และไม่เปิดรับหรือลืมนิยามข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติของตนเอง และเลือกตีความหมายตามความเข้าใจหรือจากประสบการณ์ ความเชื่อและทัศนคติเดิมของตนเอง เนื่องจากความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ซึ่งผู้รับสารแต่ละคนมีความแตกต่างกันในทางจิตวิทยา เช่น ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารหรือตีความหมายของข่าวสารแตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างเรื่องบุคลิกภาพ สภาพทางจิตวิทยาที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่ต่างกัน

อาจสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาหรือผู้รับสารในการศึกษาคำนี้ จะมีการเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามองค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร และองค์ประกอบทางด้านสังคม เช่น ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป ดังนั้น ในการศึกษาคำนี้จึงนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเข้ามาเป็นกรอบในการศึกษาด้วย เพื่อวัดการเปิดรับข่าวสารของสื่อต่าง ๆ โดยนำมาซึ่งความรู้และเข้าใจโดยสังเขปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ และระบบการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

²³ พยรี ชาญณรงค์, "ทฤษฎีการสื่อสาร: วิฤตการณ์และความเปลี่ยนแปลง," ใน รายงานวิจัยเสริมหลักสูตร (กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น. 135.

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและพฤติกรรม

ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ ตามพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) หมายถึง ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ²⁴

ความรู้ (Knowledge) เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้ จึงเป็นความจำที่เลือกสรรให้สอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ได้ ²⁵

ความรู้หมายถึง สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเน้นการจำ ไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือระลึกได้ก็ตาม เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ การที่คน คนหนึ่งมีความรู้ในด้านใดด้านหนึ่ง เขาจะต้องสามารถจดจำความคิด และปรากฏการณ์นั้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการการคิดและวิเคราะห์ที่ซับซ้อนในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ²⁶

ในส่วนการวัดระดับความรู้ นั้น บลูมและคณะ (Bloom and others) ²⁷ ได้แบ่งระดับความรู้ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำเรื่องราวต่าง ๆ การวัดว่าบุคคลมีความจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้นให้ดูที่บุคคลนั้นสามารถดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้มากเพียงใด

²⁴ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), p. 325.

²⁵ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), น. 120.

²⁶ Bloom S., Engelhart D., Furst J., Hill H., and Kathwohl R., Taxonomy of Educational objectives (New York: David Mckay Company, 1956), p. 28.

²⁷ Ibid., pp. 18, 28-49.

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถทางปัญญาและทักษะในการรวบรวมสาระสำคัญและสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นรู้ด้วยถ้อยคำของตนเอง และสามารถเปรียบเทียบความคิดอื่น ๆ หรือคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นต่อไป

3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นความสามารถในการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขสถานการณ์ให้สำเร็จลงไปได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการนำเอาข้อมูล แนวคิดมาประกอบกัน แล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยการจัดระบบโครงสร้างเสียใหม่ เพื่อทำให้เปิดภาพที่ชัดเจนขึ้น

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยใช้หลักเกณฑ์ (Criteria) และมาตรฐาน (Standard) ที่วางไว้

สำหรับความเข้าใจนั้น บลูมและคณะ (Bloom and others) หมายถึง พฤติกรรมหรือการตอบสนองที่แสดงถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่แฝงอยู่ในการสื่อสารซึ่งจัดเป็นประเภทของความสามารถทางปัญญาและทักษะ พฤติกรรมความเข้าใจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้²⁸

1. การแปล หมายถึง ความสามารถที่จะให้ความหมายของคำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารให้เป็นภาษา ถ้อยคำ หรือรูปแบบการสื่อสารอื่นตามความคิดของบุคคลนั้น

2. การตีความ หมายถึง ความสามารถในการจัดลำดับความคิดที่ได้รับจากการสื่อสารให้เป็นรูปแบบใหม่ในจิตใจของแต่ละบุคคล

3. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการคาดคะเนถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นโดยยึดความเข้าใจในแนวโน้มหรือสภาวะที่อธิบายอยู่ในการสื่อสารเป็นหลัก

โรเซนเบิร์กและโฮฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland) อธิบายความหมายของการเข้าใจว่า ได้แก่ การรับรู้ ความนึกคิด และความเชื่อตามแนวทัศนคติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถแสดงออกมาได้โดยคำถามที่อยู่ในรูปการพิมพ์ หรือคำพูด²⁹ เช่น ถ้าผู้หนึ่งอยากรู้ว่าประชาชนมีความ

²⁸ Ibid., pp. 89-91.

²⁹ Rosenberg J., Hovland I., McGuire J., Abelson P., and Brehm, W. Attitude Organization and Change (New Haven: Yale University Press, 1960), p. 4.

เข้าใจและมีทัศนคติต่อการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างไร ผู้นั้นสามารถสำรวจความคิดเห็นได้ โดยการสัมภาษณ์หรือออกแบบสอบถาม เป็นต้น

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงระดับความรู้และเข้าใจโดยสังเขปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ และระบบการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของนิสิตนักศึกษา รวมถึงหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อความรู้และความเข้าใจ และศึกษาการเปิดรับสื่อว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจอย่างไร และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจดังกล่าว มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และทัศนคติที่มีต่อเหตุการณ์การคัดค้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย อย่างไร

ทัศนคติ Attitude

ทัศนคติ ถือเป็นปัจจัยรากฐานที่สำคัญในพฤติกรรมการสื่อสาร โดยสะท้อนให้เห็นในรูปของพฤติกรรมการแสดงออก³⁰ ทัศนคติ เป็นความโน้มเอียงในการประเมินสัญลักษณ์ วัตถุ หรือแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของโลก ในลักษณะที่เราชอบหรือไม่ชอบ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ครอบคลุมถึงความรู้และความรู้สึก องค์ประกอบของทัศนคติในแง่ที่เกี่ยวกับความรู้สึกกินความไปถึงความรู้ต่าง ๆ อารมณ์ทัศนคติในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ หมายถึง ส่วนที่ได้รับอิทธิพลและเหตุผลและความรู้ตามที่เป็นจริงและกินความกว้างไปจนถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการแสดงออก การมีปฏิกริยาตอบกลับ ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เช่น โดยการกล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะเหตุใดจึงชอบหรือไม่ชอบ หรือ สิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับอีกสิ่งหนึ่งอย่างไร

ซึ่งคำนิยามของคำว่า ทัศนคติ หรือ Attitude นั้น ได้มีหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความคิดและความรู้สึกกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจสอดคล้องด้านพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือว่าการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal

³⁰ จาระโน แกลโกศล, “การปรับปรุงทัศนคติเพื่อประโยชน์เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล,” ใน หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 10 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529), น. 588.

Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันเป็นผลต่อพฤติกรรมต่อไป และทัศนคติเป็นพรมแดนเชื่อมโยงความรู้กับพฤติกรรม³¹

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ทัศนคติ” คือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่จะเป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ³²

แมคคาธี และเปอร์โรลท์ (Mc Carthy and Perreault) กล่าวว่า

ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิด หรือ ท่าทีของบุคคลที่มีต่อบางสิ่งบางอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์ สิ่งโฆษณา พนักงานขาย บริษัทหรือความคิด เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ ที่สัมพันธ์กันหลาย ๆ ความเชื่อ ทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ หรืออีกนัยหนึ่ง คือมีทั้งแง่บวกและแง่ลบและในแง่เป็นกลาง³³

ทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติ ประกอบไปด้วยความรู้ ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรม³⁴

นอร์แมน แอล มู (Norman L. Munn) ได้ในคำจำกัดความของทัศนคติไว้ว่า “ทัศนคติ คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอดังใด ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลให้บุคคลที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด”³⁵

ทัศนคติ กล่าวโดยสรุป หมายถึง ความคิดเห็นและความรู้สึกของบุคคล อันเป็นความพร้อมที่จะทำให้เกิดการแสดงออกในการสนับสนุนหรือต่อต้าน ยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

³¹ สุรพงษ์ โสภนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, น. 122.

³² Carter V. Good, Dictionary of Education, p. 48.

³³ McCarthy and Perreault, อ้างถึงใน ดารา ทีปะปาล, การสื่อสารการตลาด (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, 2541), น. 70.

³⁴ เสรี วงษ์มณฑา “บทบาทการสื่อสารในกระบวนการสังคม,” ใน หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 12 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), น. 685.

³⁵ Norman L. Munn, Introduction to Psychology (Boston: Houghton Mifflin Company, 1971), p. 71.

จอห์น อาร์ จี เจนคินส์ (John R. G. Jenkins) ได้สนับสนุนความคิดที่ว่า ทักษะคติ เป็นแนวคิดที่มีประโยชน์และเป็นที่ยอมรับกันว่าทักษะคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ³⁶ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกรู้จัก (The Cognitive Component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งส่วนที่ชอบหรือไม่ชอบหากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่ามีสิ่งใดดีก็มักจะมีทักษะคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทักษะคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ซึ่งมีผลต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavior Component) คือการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด และองค์ประกอบด้านความรู้สึก

การเกิดของทักษะคติ (Attitude Formation)³⁷

ทักษะคติเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทักษะคติ (Source of Attitude) ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย อย่างไรก็ตาม แหล่งที่ทำให้คนเกิดทักษะคติที่สำคัญคือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทักษะคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น นาย ก. เคยพูดกับนาย ข. ด้วยไมตรีที่ดี ก็จะทำให้ นาย ก. รู้สึกชอบหรือมีทักษะคติที่ดีต่อนาย ข. เป็นต้น

³⁶ John R. G. Jenkins, Marketing and Customer Behaviour (New York: Pergamon Press Inc., 1972), p. 143, อ้างถึงใน อุดุลย์ จาตุรงค์กุล, พฤติกรรมผู้บริโภค (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น. 190-193.

³⁷ นันทิรัตน์ อยู่พล, “ทักษะคติของชาว กรุงเทพมหานคร ต่อการโฆษณาของธนาคารพาณิชย์ผ่านสื่อมวลชน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), น. 32, อ้างถึงใน ชนิทร สนิวัต, “การศึกษาแนวโน้มนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น. 47.

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from Others) การได้รับติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่าทำอย่างนี้ดี อย่างนั้นไม่ดี ก็จะทำให้เด็กมีทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่ได้รับทราบมา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อเห็นว่าพ่อแม่แสดงท่าไม่ชอบสิ่งใดก็ตาม เด็กจะเลียนแบบคือ ไม่ชอบสิ่งนั้นไปด้วย

4. เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มา และสนับสนุนให้คนเกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

โดยสรุปพัฒนาการทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับการปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสังคม การเลียนแบบสังคม สิ่งเหล่านี้จะรวมตัวกันและสะสมกลายเป็นแผนทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรือ อาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการของทัศนคติเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กันของบุคคล (Association) การถ่ายทอดแบบอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตน (Transfer) และการพบสิ่งที่ต้องการ (Need Satisfaction) การที่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาย่อมมีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงและหันเหตามสถานการณ์ในสังคมได้บ้าง

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ คือ³⁸

1. การเปลี่ยนความคิด สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจจะมาจากสื่อมวลชนและบุคคลอื่น

2. การเปลี่ยนความรู้สึก การเปลี่ยนในระดับนี้จะมาจากประสบการณ์ หรือ ความประทับใจ หรือ สิ่งที่ทำให้เกิดการสะท้อนใจ

3. การเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม(norm) ซึ่งไปมีผลต่อบุคคลทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

³⁸ Harry C. Triand, Attitude and Attitude Change (New York: John Wiley & Sons., 1971), pp. 143-145, อ้างถึงใน จุมพล รอดคำดี, สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), น. 117.

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตามก็จะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร อาทิเช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร ลักษณะของข่าวสารคุณสมบัติของช่องทางการสื่อสารและคุณสมบัติของผู้รับสาร ล้วนแต่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

ซิมบาโด และเอบบีเซน (Philip G. Zimbardo and Ebb B. Ebberson)³⁹ อธิบายว่า ทัศนคติ เป็นความเชื่อของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล เหตุการณ์ทั่วไป ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือมีความคิดว่าสิ่งใดดี ก็มักจะมีทัศนคติที่ดี หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น โดยการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติขึ้นอยู่กับ ความรู้ ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจดี ทัศนคติก็จะเปลี่ยนแปลง แล้วก็จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนได้หลายวิธี อาจเริ่มจากการที่บุคคลได้รับ ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ที่มากเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบของทัศนคติ ด้านความรู้ (Cognitive Component) เนื่องจากเชื่อกันว่า ถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่ง เปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านอื่น ๆ จะมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน ถ้ามีส่วนประกอบของทัศนคติทางด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็มีแนวโน้มว่าส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Affective Component) และส่วนประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงด้วย นอกจากนี้ทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงโดยบุคคลนั้นได้รับประสบการณ์ตรงด้วย

³⁹ Philip G. Zimbardo, Ebb B. Ebberson, and Christina Maslach, Influencing Attitude and Changing Behavior : An Introduction to Method,theory, and applications of Social control and Personal power (London: Addison Wesley Publishing Company, 1977), pp. 49-53, อ้างถึงใน พจนพร หุตะวัฒนะ, “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ระบบ Electronic Staff Travel (SET) ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน),” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 36-37.

พฤติกรรม (Behavior)

การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคล ส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกของบุคคลโดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของความรู้และทัศนคติเกิดจากความแตกต่างในเรื่องการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างในการแปลความหมายของสารที่ตนเองได้รับ สิ่งเหล่านี้จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สังคมที่ต่างกันไป อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล⁴⁰

การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการยอมรับ ในส่วนของความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และระบบการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยสังเขป ซึ่งความรู้เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลให้เกิดการโน้มน้าวจิตใจของทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น หากบุคคลมีพฤติกรรมการยอมรับที่แตกต่างกัน ก็อาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นมีมีความรู้และทัศนคติในเรื่องดังกล่าวในระดับที่ต่างกันไป โดยอาจจะเกิดจากความแตกต่างในการรับรู้เปิดรับข่าวสาร อันมีผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออก การยอมรับแตกต่างกันออกไป

โดย โรเจอร์ (Rogers)⁴¹ ได้กล่าวเสริมว่า การสื่อสารไม่เพียงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเพียงเท่านั้น แต่การสื่อสารอาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ด้าน คือ

1. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร
2. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร
3. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการนี้ มักจะเกิดขึ้นในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน แต่ในบางครั้งทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้น ไม่มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเสมอไป อย่างไรก็ตามแม้ว่าโรเจอร์จะให้ความเห็นในข้างต้นว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล แต่โรเจอร์ก็ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้ และมีทัศนคติในทางบวกต่อ

⁴⁰ Robert A. Rogers, The Humanities : a selective guide to information sources (Littleton, Colo.: Libraries Unlimited, 1974), p. 127, อ้างถึงใน วัลลภา

เพ็ชรวิไลประเสริฐ, “การรับรู้ ทัศนคติ แนวโน้มพฤติกรรมเข้าร่วมในโครงการฝักบ้านกับตำรวจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 28.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, น. 29.

ข่าวสารที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นการยอมรับ พฤติกรรมอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วก็มักจะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้ เพราะในบางกรณีอาจเกิดช่องว่างของความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมขึ้นได้ ซึ่งในการเกิดช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมนี้ โรเจอร์ได้เสนอวิธีแก้ไข 4 วิธี คือ⁴²

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้มากขึ้น คือต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริง ถึงวิธีการใช้หรือการปฏิบัติต่อสิ่งที่เผยแพร่
2. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปติดต่อกับสมาชิกที่ต้องการรับนวัตกรรม โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
3. โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม หรือยอมรับปฏิบัติเพื่อเป็นการจูงใจแก่สมาชิกอื่น ๆ ที่ยังไม่ยอมรับ
4. การใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจโดยใช้วิธีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนฝูง เพื่อโน้มน้าวใจสมาชิกให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า แม้ทัศนคติจะมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก จะยอมรับหรือไม่ยอมรับนั้น จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติ แต่ในบางกรณีพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาก็ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนคติเสมอไป ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติขึ้น แต่การที่จะทำให้ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติสอดคล้องกันนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้โดย การให้ความรู้ให้มากขึ้น ให้ผู้รับสารเข้าใจอย่างแท้จริง แนะนำให้รางวัลและกลยุทธ์การโน้มน้าวใจโดยใช้สื่อบุคคลผู้นำทางความคิด โดยโน้มน้าวใจให้เกิดพฤติกรรมการยอมรับ การศึกษาเรื่อง ทัศนคติที่มีต่อการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จึงนำแนวคิดดังกล่าว มาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมหรือการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ จึงพอสรุปได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นมีขั้นตอนดังนี้⁴³

⁴² เรื่องเดียวกัน, น. 230.

⁴³ ศิริวรรณ เสรีรัตน์, พฤติกรรมผู้บริโภคฉบับสมบูรณ์ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด, 2541), น. 94, อ้างถึงใน มนตรี ชาญสูงเนิน “การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการสาขานาครในห้างสรรพสินค้า ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) สาขาท็อปส์ ราชบุรี,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 24.

K: (Knowledge) เป็นการเกิดความรู้ เช่น กลุ่มเป้าหมายทราบว่าซื้อได้เปรียบของพลังงานนิวเคลียร์เมื่อเทียบกับแหล่งพลังงานอื่น ๆ คือ เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าที่สะอาดไม่ปล่อยก๊าซมลพิษ และเชื้อเพลิงมีราคาถูก

A: (Attitude) เป็นการเกิดทัศนคติเมื่อเกิดความรู้ข้างในจิตใจขึ้น ต่อมาจะเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ทราบแล้วว่าชอบหรือไม่ ซึ่งความรู้ (Knowledge) และทัศนคติ (Attitude) จะส่งผลต่อไปที่พฤติกรรม (Behavior) ยอมรับหรือไม่ยอมรับ

B: (Behavior) เป็นการเกิดพฤติกรรมหลังจากที่เกิดความรู้และทัศนคติ แล้วเกิดการกระทำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผลงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ อยู่หลากหลายเรื่อง โดยมีเนื้อหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจ ดังสามารถสรุปได้ดังนี้

ชณินทร สินวัต⁴⁴ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวโน้มนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ศึกษาพบว่า ลักษณะทางประชากรและสังคมที่แตกต่างกัน มีเพียงเพศและระดับการศึกษาเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในเรื่องทัศนคติพบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย เพราะส่วนใหญ่ต้องการการชี้แจง และลักษณะประชากรและสังคมที่แตกต่างกันนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ สำหรับในเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารนั้น พบว่า ทั้งสื่อสาธารณะและสื่อบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับความรู้ พบว่า สื่อสาธารณะอย่าง สื่อภาพยนตร์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ในขณะที่สื่ออื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่สื่อสาธารณะไม่ได้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในขณะที่สื่อบุคคล เช่น เพื่อน ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และเจ้าหน้าที่ GNO มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และสื่อบุคคลจากผู้ส่งสารตามที่ได้กล่าวอ้างนั้น พบว่ามีความสัมพันธ์

⁴⁴ ชณินทร สินวัต, “การศึกษาแนวโน้มนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น. 132-138.

กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยผู้ที่เคยรับสารจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวนั้นมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในเชิงบวกน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยเปิดรับ ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่า เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต เป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ เพราะ เป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องการผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ จึงสามารถให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้ได้สมบูรณ์ ซึ่งสามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้เป็นอย่างดี หากแต่ในเรื่องทัศนคติที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ นั้น พิจารณาได้ว่า กลุ่มตัวอย่างอาจรู้สึกว่ ตนกำลังถูกโน้มน้าวให้เกิดการคล้อยตามเพื่อสนองผลประโยชน์และความต้องการของ กฟผ. ในอันที่จะผลักดันให้การก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นผลสำเร็จในประเทศไทย ดังนั้น จึงเกิดการต่อต้านความคิด

ชนินทิตา วัชรมูล⁴⁵ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้า ด้วยพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยของประชาชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในเรื่องเพศ อาชีพและภูมิลำเนา มีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกัน และบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน อ.ปะทิว จ.ชุมพร (พื้นที่ที่คาดว่าจะก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคตจะอยู่ที่ อ.ปะทิว จ.ชุมพร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 4,000 ไร่ติดทะเล โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นของ กฟผ. ที่เตรียมไว้สำหรับก่อสร้างโครงการ)⁴⁶ มีทัศนคติในเชิงลบมากกว่าบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่นอก อ.ปะทิว โดยกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารเรื่องพลังงานนิวเคลียร์/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากแหล่งข่าวสารทั่วไปอยู่ในระดับน้อยซึ่งรับรู้จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และแหล่งข่าวสารประเภทสื่อบุคคลค่อนข้างน้อย และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของข่าวสารพบว่า กลุ่มเป้าหมายได้รับรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในด้านบวกค่อนข้างน้อย ในขณะที่ได้รับข่าวสารด้านลบระดับปานกลาง โดยประเด็นข่าวในด้านบวกที่ได้รับมากที่สุด คือ ประเด็นเกี่ยวกับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพื่อสนองความต้องการไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น และประเด็นข่าวด้านลบที่ได้รับมากที่สุด คือ ประเด็นที่เกี่ยวกับอันตรายจากพลังงานนิวเคลียร์ (ระเบิดนิวเคลียร์) รongลงมา คือ การต่อต้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และความเจ็บป่วยที่เกิดจากการได้รับสารกัมมันตรังสีจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น ซึ่งข่าวสารเหล่านี้อาจถูกนำมาเผยแพร่เพื่อตบย่ำถึงเหตุการณ์

⁴⁵ ชนินทิตา วัชรมูล, “การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้า ด้วยพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยของประชาชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 93-113.

⁴⁶ มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, “NGO ชงเรื่องรัฐบาลใหม่ล้มสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์,” <<http://www.efe.or.th>>, 16 ธันวาคม 50.

รุนแรงครั้งสำคัญ 2 เหตุการณ์ที่เกิดจากการใช้พลังงานนิวเคลียร์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่ระเบิดนิวเคลียร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าเชอร์โนบิล (พ.ศ. 2529) สำหรับในเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทราบในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า ประชาชนยังมีความรู้ที่จำกัดอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยตรง เช่น ข้อได้เปรียบ-เสียเปรียบ สถานที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งความรู้เหล่านี้อาจมีส่วนช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคตต่อไป และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเป็นลบค่อนข้างมาก อาจเนื่องมาจากประชาชนยังไม่เคยได้รับทราบข้อมูลหรือมีความเข้าใจเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างเพียงพอและยังมีข้อสงสัยอยู่หลายข้อ โดยการยอมรับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ในประเทศไทย ใน จ.ชุมพร ใน อ.ประทิว ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวม ประชาชนมีการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง แต่ยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ใน จ.ชุมพร อ.ประทิว อยู่ในระดับข้อค่อนข้างน้อย ในการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนส่วนหนึ่งอาจเห็นด้วยเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะมาตั้งที่ จ.ชุมพร อ.ประทิว ประชาชนในพื้นที่กลับเห็นว่าประโยชน์ต่าง ๆ กลายเป็นของคนทั้งประเทศ แต่เฉพาะกับคน จ.ชุมพร ไม่มีประโยชน์เท่าไรนัก โดยประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องอยู่กับความหวาดระแวงต่อเหตุการณ์ร้ายมากพอสมควร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าระดับความรู้ของประชาชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหากประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากเพียงพอ ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่หากมีความรู้น้อยหรือไม่เพียงพอ จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แต่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ประการแรกคือประชาชนแสดงทัศนคติเป็นลบค่อนข้างมากต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในขณะเดียวกันก็มีการยอมรับค่อนข้างน้อยด้วย ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติกับการยอมรับ สรุปคือความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับการรับรู้ข่าวสารและระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า แต่หากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ก็จะมีการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์น้อย

อมรา ธนสมบุญ⁴⁷ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของประชาชนสามกลุ่มใน กรุงเทพมหานครอันได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และผู้นำนิสิตนักศึกษาที่มีต่อโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับโครงการก่อสร้างฯ โดยร้อยละ 73.25 ให้เหตุผลว่า เพราะเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย สำหรับเหตุผลที่ประชาชนเห็นด้วย เนื่องจากเหตุผลทางด้านเศรษฐศาสตร์มากกว่าเหตุผลอื่นที่เห็นด้วย ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 55.5 มีความรู้เรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์น้อย โดยแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เคยได้ทราบมากที่สุด คือหนังสือพิมพ์ ซึ่งสรุปผลได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติของประชาชน ซึ่งประชาชนที่เคยได้รับข่าวสารโดยตรงจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ กับประชาชนที่ไม่เคยได้รับข่าวสารเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยตรงจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ มีทัศนคติไม่แตกต่างกันและส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางลบ ซึ่งจากข้อนี้อาจคาดหมายว่า แม้ประชาชนจะไม่เคยได้รับข่าวสารเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยตรงจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ แต่การที่ประชาชนมีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับโครงการนั้นอาจเนื่องมาจากประชาชนมีความเชื่อเดิมในทางที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นแม้จะได้รับข่าวสารเพิ่มเติมประชาชนก็ยังมีทัศนคติไม่เห็นด้วยตามความเชื่อเดิม และอีกหนึ่งเหตุผลคือ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว

รัชดา สง่าอารีกุล⁴⁸ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พ.ศ. 2530-2540 จากการศึกษาพบว่า สื่อมวลชนวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไปสู่ประชาชนเท่านั้น เพราะไม่มีกระแสเพียงพอที่จะเกิดการกำหนดวาระข่าวสาร ในขณะที่สื่อมวลชนโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร คอยกรองสารซึ่งทำให้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่สามารถส่งถึงประชาชนได้ทั้งหมด ซึ่งอาจจะเกิดจากมีประเด็นข่าวอื่นที่

⁴⁷ อมรา ธนสมบุญ, “การศึกษาทัศนคติของประชาชนสามกลุ่มในกรุงเทพมหานครที่มีต่อโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), น. 45-47.

⁴⁸ รัชดา สง่าอารีกุล, “บทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พ.ศ. 2530-2540,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 131-133.

น่าสนใจมากกว่า กล่าวโดยสรุปคือ สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นเพียงตัวกลาง ดูแลสอดส่อง ให้ข้อมูล ข่าวสารคอยกรองสาร เกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทำให้ไม่สามารถส่งถึงประชาชนได้ทั้งหมด สื่อมวลชนทำหน้าที่เพียงรายงานข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่านั้น แต่ไม่ได้ระดมสรรพกำลัง ทั้งนี้เนื่องจาก กฟผ.เองก็ไม่ได้หาพันธมิตรเพื่อมาร่วมมืออย่างจริงจังจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เรื่องการจัดตั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย และสื่อมวลชนก็ไม่ได้ทำหน้าที่กำหนดวาระข่าวสาร แม้ว่า กฟผ.จะผลักดันให้เกิดวาระขึ้นก็ตาม และผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า กระบวนการใช้สื่อมวลชนและการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของ กฟผ.นั้น ถึงแม้จะดำเนินการทุกรูปแบบ แต่ก็ยังไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายจากรัฐบาลไม่ชัดเจน, กฟผ.ไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานประชาสัมพันธ์โครงการนี้, การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน, งบประมาณไม่เพียงพอ, บุคลากรมีจำนวนน้อยและไม่เหมาะสม, เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้กระบวนการการใช้สื่อมวลชนของ กฟผ. ไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะให้ประชาชนเกิดการยอมรับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

สุนีย์ หนูสง⁴⁹ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานครมีระดับความรู้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และความรู้เกี่ยวกับโอกาสที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะระเบิดน้อยที่สุด และมีทัศนคติที่เป็นกลางต่อพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกันและมีทัศนคติต่อพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ โดยส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในปริมาณน้อย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และความรู้ เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้า

⁴⁹ สุนีย์ หนูสง, “การสำรวจระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), น, บทคัดย่อ, 240-244.

นิวเคลียร์ โดยกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 63.2 เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 35.4 สำหรับเหตุผลที่ไม่เห็นด้วย คือ กลุ่มตัวอย่างเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย มีความรู้สึกว่าคนไทยไม่ค่อยมีระเบียบวินัย อาจก่อให้เกิดอันตรายจากความประมาทของเจ้าหน้าที่ ส่วนสาเหตุที่เห็นด้วย คือ คิดว่าเป็นการเพิ่มทางเลือกด้านพลังงานให้มีมากขึ้น